

Nyelvtan tételek

1. A kommunikációs folyamat tényezői, funkciói

- a kommunikáció fogalma
- a tényezők felsorolása, bemutatása
- funkciók felsorolása, bemutatása, azonosítása

fogalmak: feladó, címzett, csatorna, kód, beszédhelyzet, közös ismeret (valóság) , üzenet + zaj

felhívás, tájékoztatás, kifejezés, magyarázó (értelmező, metanyelvi), kapcsolatteremtő,
- fenntartó, -lezáró , esztétikai szerep

2. A nem nyelvi kifejezőeszközök

- felsorolás és bemutatás
- szerepük a kommunikációban

fogalmak: megjelenés, tekintet, mimika, gesztusok, testtartás, térköz, csend

3. A nyelv mint jelrendszer

- a nyelv fogalma
- a jel fogalma, típusai, jellemzői
- a nyelv jelként való működése
- a nyelv felépítése a hangoktól/betűktől a mondatig

fogalmak: ikon, index, szimbólum, fonéma, morféma, lexéma, szintagma, (magyar megfelelő is jó)

esetleg álmorféma, állexéma, álszintagma

4. A leíró, az elbeszélő és az érvelő szövegtípus

- a szövegtípus fogalma
- szövegtípusok a kommunikáció célja szerint
- az egyes szövegtípusok bemutatása

fogalmak: narrátor, időrend, párbeszéd, leíró részek, tárgyilagos hangnem, ok-okozati összefüggés

5. A szöveg szóban és írásban

- a szöveg fogalma, jellemzői, összehasonlítás

Szemponatok	Élőszó	Írott szöveg
Különbséget megfogalmazó közmondás	„Verba volant...” (A szó elszáll...)	„...scripta manent.” (...az írás megmarad.)
Kiváltott benyomás	Akusztikai (időbeli) benyomás: hallom	Vizuális (térbeli) benyomás: látom
Hatóköre	Időben múlandó, pillanatnyi	Időben, térben kevésbé korlátozott, századokat átél
A hallgató visszajelzési lehetőségei	A hallgató azonnal reagálhat, sokféle lehetőség van	A visszajelzésnek csak korlátozott lehetőségei vannak. (késleltetett)
A szöveg alkotása	gyors gondolkodást igényel	időt enged a gondolkodásra.
A szöveg kifejezőeszközeinek köre	Gazdag kifejezőeszközökben: verbális, non-verbális és zenei elemek együtt vannak jelen.	Csak korlátozottabb. Non-verbális és zenei elemeknek alig jut szerep, helyette írásjelek.
Nyelvi megformálása	Spontánabb (igénytelenebb)	Tudatosabb (igényesebb)
A szöveg szerkesztése	Lazább, szabálytalanabb	Szabályosabb, megformáltabb
Mondatszerkesztés	Hiányos mondatok túlsúlya	Teljes mondatok túlsúlya
Egyéb nyelvi eszközök	Nyelvi panelek, töltelésszavak, közhelyek használata előfordul. Gyakoriak a mellérendelések	Előfordul(hat) irodalmi v. szakszavak használata is. Csiszolt mondatok, alárendelések, arányosság jellemzi.
Szövegfajtái	beszélgetés, vita, interjú, megbeszélés, előadás, felszólalás, rádiós, televíziós hírolvasás... stb.	Tanulmány, cikk, hivatalos levél, magánlevél, napló, emlékirat, kritika, esszé.

6. Az értekezés, a tanulmány és az esszé

- értekezés és tanulmány fogalma, felépítése
- esszé fogalma, típusai (kritikai, leíró, reflektáló, érvelő), felépítése

fogalmak: értekezés, tanulmány, esszé, esszékérdés, tudományos stílus